

Іван
ЯКОВЮК

Олеся
ТРАГНЮК

Правове регулювання співпраці європейських держав у рамках Європейської ініціативи з інтервенції

Досліджено особливості правового регулювання запровадження та функціонування Європейської ініціативи з інтервенції як особливої форми співпраці держав у оборонній та безпековій галузі та її місця у сучасній європейській архітектурі безпеки. Європейська ініціатива з інтервенції, яка доповнює вже існуючі механізми, що створені у рамках ЄС та Північно-Атлантичного договору, застосовує м'які, гнучкі форми співробітництва і є кроком до формування автономної до ЄС та НАТО структури колективної безпеки у регіоні.

Ключові слова: Європейська ініціатива з інтервенції (EI2), європейська безпека, оборона, міжнародне співробітництво, «м'які» форми співробітництва.

The peculiarities of the legal regulation of the implementation and functioning of the European Intervention Initiative as a special form of cooperation between states in the defense and security sector and its place in the modern European security architecture have been studied. The European Intervention Initiative, which complements the already existing mechanisms established under the EU and the North Atlantic Treaty, uses soft, flexible forms of cooperation and could be considered as a step towards establishing an autonomous to EU and NATO collective security structure in the region.

Keywords: European Intervention Initiative (EI2), European security, defense, international cooperation, soft forms of cooperation.

Постановка проблеми. Дослідження проблем співпраці держав Європи у оборонній та безпековій сфері та можливих форм їх співробітництва, викликає значний як науковий, так і практичний інтерес. Особливо актуальними є ці питання для України, яка сьогодні через агресивну політику Російської Федерації, та появи багатьох інших загроз і викликів змушена переглядати параметри своєї зовнішньої та внутрішньої політики. Важливість вивчення правових засад розвитку загальноєвропейської архітектури безпеки та механізмів її реалізації у сучасних умовах зумовлена також необхідністю реалізації стратегічного курсу нашої держави – інтеграції у європейський і євроатлантичний правовий та політичний простір, зокрема набуття членства у ЄС та НАТО [1]. З огляду на це існує потреба у визначенні особливостей взаємодії держав під час реалізації політико-правових інструментів забезпечення колективної безпеки в Європі, зокрема таких як Європейська ініціатива з інтервенції (European Intervention Initiative (англ.) або EI2), що була запропонована Президентом Франції Емануелем Макроном у його Сорбоннській промові про реформу ЄС 26.09.2017 року [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питань правового регулювання співпраці держав Європи у сфері безпеки та оборони присвячено чимало уваги як зарубіжними, так і вітчизняними науковцями. Насамперед мова йде про наукові розробки, що стосуються співробітництва держав-членів ЄС і НАТО, а також угод, що укладаються на двосторонній основі з окресленої проблематики. Важливий внесок у розвиток досліджень у вказаній царині зробили П. Белеса, Ю. Битяк, І. Городиський, І. Гребенюк, О. Давиденко, Г. Заворотня, Л. Зіняк, І. Кочев, І. Кузнецова,

УДК 341.215.2: 061.1 ЄС:355.45
<https://doi.org/10.36952/ujil.2019.4.117>

ЯКОВЮК Іван Васильович
доктор юридичних наук,
професор, завідувач кафедри права ЄС
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ТРАГНЮК Олеся Янівна
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри права ЄС Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

© І. Яковюк, 2019
© О. Трагнюк, 2019

М. Микієвич, Ю. Петренко, О. Пошедін, В. Руда, Л. Фалалеева, І. Федик, Карен Девайн (Karen Devine), Клаус Карстен Педерсен (Klaus Carsten Pedersen), Том Дайсон (Tom Dyson), Ніклас Новакі (Niklas Nováky), Теодор Констадинідес (Theodore Konstadinides), Claudia Major (Клаудія Майор), Christian Mölling (Крістіан Молінг), Васіліс Маргарас (Vasilis Margaras), Nick Witney (Нік Уїтні) та ін. Однак, спеціальних комплексних досліджень такого нового формату співпраці держав як Європейська ініціатива з інтервенції, з огляду на досить нетривале її існування, досі не проводилося. Це обумовлює потребу у дослідженні правових аспектів створення та розвитку Європейської ініціативи з інтервенції, яка існує за межами ЄС та НАТО.

Метою статті є визначення особливостей правового регулювання формування та функціонування Європейської ініціативи з інтервенції, її місця і ролі у європейській архітектурі безпеки як особливої форми співпраці держав у оборонній та безпековій сфері, що доповнює існуючі механізми в рамках ЄС та НАТО.

Виклад основного матеріалу.

Формування європейської архітектури колективної безпеки та створення дієвих механізмів забезпечення її функціонування є доволі складною проблемою сучасних міжнародних відносин як у регіональному, так і глобальному аспектах. З одного боку, конфлікти, що мають місце на території європейського регіону, на жаль, навіть на початку ХХІ ст. не дають можливості досягти стабільності та миру, а існування зовнішніх загроз є тим негативним драйвером, що спонукає до пошуку оптимальних моделей забезпечення як національної, так і міжнародної безпеки. Тривалий час після Другої світової війни в умовах існування біполярного світу домінуюча роль у підтримці балансу у сфері регіональної безпеки, в аспекті її інституційної складової, належала НАТО та Організації Варшавського Договору (ОВД). Після розпаду Радянського Союзу та соціалістичного табору ОВД припиняє своє існування. Таким чином Організація Північно-Атлантичного договору фактично стає єдиною регіональною організацією, що визначає основи розвитку загальноєвропейської безпекової парадигми. При цьому Європейський Союз, який є самостійним суб'єктом міжнародного права, у реалізації своєї спільної зовнішньої політики та політики безпеки спирається саме на потенціал НАТО¹. Не дивлячись на це, з поступовим поглибленням інтеграції у сфері оборони та безпеки, ЄС прагне до посилення своєї ролі на світовій арені як консолідованого самостійного гравця у питаннях, про які йде мова². Ця тенденція досить чітко прослідковується як в установчих договорах, так і в інших документах, що ухвалюються для реалізації відповідної політики Союзу³. Разом з тим слід брати до уваги той факт, що питання безпеки і оборони не є предметом наднаціонального урядування у ЄС, а отже, держави-члени, хоча і обмежують свої суверенні права у сферах, що охоплюються спільною безпековою та оборонною політикою, залишають за собою право самостійно вирішувати окремі завдання власної оборони і безпеки з урахуванням своїх зобов'язань за установчими договорами Союзу. Це означає можливість взаємодії держав на міждержавній основі навіть поза інституційними межами ЄС. Одночасно необхідно зазначити, що на сьогодні без допомоги НАТО, а отже певною мірою і США, держави Європи не здатні самостійно протистояти новітнім викликам і загрозам, а також гарантувати мир та безпеку в регіоні. Саме намагання звільнитися від залежності від США вважається однією з передумов розширення військово-політичних можливостей структур Євросоюзу поза межами НАТО (наприклад співпраця в межах ініціативи PESCO (Permanent Structured Cooperation)⁴, а також запро-

¹ При цьому із 28 держав-членів ЄС лише 22 є членами Організації Північно-Атлантичного Договору.

² Докладніше див.: Битяк Ю. П., Яковюк І. В. [3].

³ Чи ненайважливішим здобутком Лісабонського договору є нормативне закріплення принципу колективної самооборони в установчому договорі ЄС. Право на колективну самооборону виникає для держави-члена не обов'язково у зв'язку з нападом на неї, а через факт нападу на іншу державу. Наявність зобов'язань взаємного захисту, безумовно, відіграє превентивну функцію, оскільки потенційний агресор в разі здійснення збройного нападу матиме справу принаймні з декількома або навіть з групою держав (ст. 42 ДЄС). Договір про ЄС також чітко зазначає, що спільна політика безпеки і оборони (СПБО) є частиною спільної зовнішньої і безпекової політики ЄС та передбачає можливість формування спільної оборони у випадку одностайного рішення Європейської Ради (п. 2 ст. 42 ДЄС), а також створення окремими державами-членами багатонаціональних сил (п. 3 ст. 42 ДЄС) [4]. Враховуючи той факт, що створення повноцінної автономної оборонної політики може призвести до конфлікту з НАТО, принаймні змусить узгоджувати їх завдання і цілі, а також принципи взаємодії, в Договір про ЄС було внесене застереження, відповідно до якого СПБО не шкодить особливому характеру безпекової та оборонної політики певних держав-членів та поважає зобов'язання певних держав-членів, що вважають свою спільну оборону реалізованою в НАТО згідно з умовами Північноатлантичного Договору та узгодженою в цих рамках зі СПБО (п. 2 ст. 42 ДЄС).

⁴ PESCO – це постійний формат для поступового посилення військової співпраці держав-членів Євросоюзу, військовий потенціал яких задовольняє вищі критерії, та які готові взяти одна щодо одної більш тісні зобов'язання в цій сфері, який був запроваджений рішенням Європейської Ради 11.12.2017 р.. Це інклюзивний проект в інституційних рамках ЄС для забезпечення безпеки і оборони території ЄС та його громадян. Мета створення PESCO – поглиблення і розширення співпраці у сфері безпеки і оборони, що, в свою чергу, сприятиме посиленню обороноздатності Євросоюзу і дозволить спільно протистояти військовим загрозам. Більш докладно див: Барабаш Ю.Г., Трагнюк О.Я. [5].

вадження нових інструментів співпраці за межами ЄС, до останніх із яких відноситься Європейська ініціатива з інтервенції (втручання) – European Intervention Initiative (EI2), яка була запропонована 26.09.2017 р. Францією [6] та висловлена президентом Е. Макроном як частина його бачення «суверенної, об'єднаної та демократичної Європи». Шляхом досягнення цієї мети є, на його думку, створення Європейських сил втручання та спільної доктрини дій, які незалежать від Європейського Союзу.

Основними чинниками, що сприяли висуненню такої пропозиції з боку Франції були: необхідність розподілу надмірних матеріальних витрат країни на проведення спільних з європейськими партнерами військових операцій, зокрема у Африці на півдні від Сахари; розчарованість Франції в існуючих у межах ЄС структурах, що забезпечують реалізацію Спільної політики та оборони (а саме їх повільністю щодо прийняття рішень про початок військових операцій¹); невдоволення Франції розвитком співпраці у рамках PESCO через його надмірну інклюзивність та низьку оперативність [8].

Процес створення правової основи для EI2 бере початок 25.06.18 р. з підписанням міністрами оборони 9 країн (Бельгії, Великобританії, Данії, Естонії, Іспанії, Нідерландів, Німеччини, Португалії та Франції) Листа про наміри [9]. А вже 25.06.2018 р. була створена коаліція збройних сил цих країн. Нині у Ініціативі беруть участь 13 держав (крім названих Італія, Норвегія, Фінляндія, Швеція). Їх сукупні оборонні спроможності становлять 4/5 спільних видатків на оборону держав-членів ЄС [10]. Ініціатива відкрита для приєднання інших держав, які мають ресурси та політичну волю для військових дій незалежно від Північноатлантичного Альянсу [11]. Отже, за певних умов Україна також не позбавлена права стати учасником EI2.

Одним із пріоритетів Європейської ініціативи з інтервенції є максимальне скорочення процесу ухвалення рішень у сфері оборони, якого досягти у форматі співпраці держав-членів у межах ЄС надзвичайно важко через складні інституційні процедури. Основний акцент у Європейській ініціативі з інтервенції робиться на оперативній готовності держав-членів бути залученими до військових операцій в будь-якому регіоні світу.

Кінцевою метою Європейської Ініціативи з інтервенції є створення спільної стратегічної культури, яка сприятиме підвищенню можливостей її учасників діяти разом в рамках місії у складі НАТО, ЄС, ООН або інших спеціальних (ad hoc) коаліцій. На жаль, у документі не визначено, що розуміється під «стратегічною культурою», лише зазначено, що це повинно підвищити спроможність держав-учасниць вести військові дії в різних рамках.

Очевидно мова йде про бачення EI2 як засобу підвищення стратегічної автономії Європи². При цьому Ініціатива має принести користь також НАТО і ООН та різним коаліціям, що охоче включають європейські сили, які є готовими втручатися та застосовувати сили за необхідності, і найголовніше витрачати для цього свої кошти.

Проект є нейтральним стосовно ресурсів і використовує наявні активи та інші спільні сили, доступні учасникам. EI2 прагне посилити взаємодію щодо обміну інформацією, планування сценаріїв, операцій з підтримки, та розробки доктрин. Він передбачає співпрацю між учасниками у питаннях планування, аналізу нових військових і гуманітарних криз, а також можливих військових заходів у відповідь на ці кризи. Таким чином, EI2 – це гнучкий та необов'язковий форум європейських держав, які мають можливості та бажання для залучення, за потреби, своїх військових сил до захисту інтересів європейської безпеки в ряді випадків (криз) без шкоди для інших заходів, які вживатимуться в межах інших структур (передусім ЄС та НАТО). При цьому у Листі про наміри не зазначені чіткі критерії тих криз та випадків, коли застосування військових сил стає необхідним і можливим. І це у свою чергу викликає певну занепокоєність, оскільки застосування сили навіть у випадках самооборони, як правило вимагає дотримання певних вимог.

Важливо мати на увазі, що EI2 не засновує постійні Європейські сили, не створює нові сили швидкого реагування. Участь в будь-якій ініціативі або військовій операції залежатиме від суверенного національного рішення. Проте Ініціатива передбачає створення об'єднаного військового контингенту європейських країн для швидкого втручання у кризові ситуації в безпосередній близькості від кордонів ЄС [2].

¹ Формально ЄС здатний швидко розгорнути військові сили. Наприклад, бойову групу теоретично можна розгорнути за повідомленням за 15 діб. На додаток, у 2013 р. ЄС переглянув свої процедури планування Спільної політики безпеки та оборони та запровадив швидкий процес для запуску стандартних операцій, тобто тих, що не передбачають застосування бойових груп. Це спрощує процес планування Спільної політики безпеки та оборони шляхом виключення певних кроків, що дає ЄС теоретичну можливість розгорнути операції «в найкоротші терміни» та запускати їх «протягом декількох днів» [7]. Однак такі групи ніколи не використовувалися, оскільки ще у 2005 р. були переведені в режим очікування, і ЄС ніколи не запуслав операцію за кілька днів.

² Ініціатива спрямована на досягнення стратегічної автономії Європи в трьох сферах: промисловій програмі розвитку, оперативних сил та стратегічній культурі, що має на меті посилення ухвалення рішень на політично-рівні, ухвалення єдиної концепції безпеки замість багатьох національних, спільне планування.

Для більш глибокого розуміння алгоритму співпраці держав у рамках Ініціативи, слід звернути увагу, що у Листі про наміри використовується термін «форум», а не «інструмент» або «рамка». У відповідності до Оксфордського тлумачного словника «форум» – «це зустріч або середовище, де можна обмінятися ідеями та поглядами стосовно певного питання» [12]. У свою чергу поняття «інструмент», яке використовується у праві ЄС для позначення статусу, наприклад, бойових груп, означає засіб для певної більш точної роботи. У конкретному прикладі бойові групи ЄС є специфічним типом засобу управління кризовими ситуаціями, який створюється під конкретну ситуацію [13]. Рамка – це визначна структура підтримки [8]. Надання переваги терміну «форум» свідчить про те, що, на думку засновників, ЕІ2 матиме більш вільну структуру та небагато конкретних цілей, а також зосереджуватиметься саме на обговоренні та обміні інформацією, а не на діях. Таким чином, ЕІ2 нагадує певною мірою Європейське політичне співробітництво (ЄПС), яке передувало більш інституціоналізованій сучасній спільній зовнішній політиці та політиці безпеки (СЗПБ), яка була запроваджена у 1993 р. Маастрихтським договором. Як і Європейська ініціатива з інтервенції, запропоноване у 1970 р. Францією, ЄПС створювалося за межами тодішнього Європейського Економічного Співтовариства для координації зовнішньої політики держав-членів і з самого початку функціонувало на кшталт «дискусійного клубу» [14, с. 11]. Це дало можливість деяким дослідникам називати ЕІ2 «своєрідним військовим Еразмусом», який об'єднує європейські практики та доктрини з оборони з метою «сприяння зближенню/конвергенції національних поглядів і підходів» у відповідній сфері [15].

Ще однією особливістю Європейської ініціативи з інтервенції є її відкритий щодо участі, характер. Навряд чи можна цілком погодитися із думкою, що для приєднання до Європейської ініціативи з інтервенції особливі критерії відсутні, вона формується на «взаємосумісності» із ЄС та НАТО [16]. Слід звернути увагу, що відкритість для участі стосується тих європейських держав, які «здатні поширювати стратегічні цілі Ініціативи, виявляючи належну прихильність та належний рівень оперативних можливостей» (п.15 Листа про наміри) [9], фактично це держави, які «здатні та готові» здійснити військове втручання будь-коли та будь-де. Таких країн, що можуть дозволити собі останнє, є фактично лише дві – Велика Британія і Франція. Тому, як виглядає, найважливішим критерієм участі у ЕІ2 є «європейськість» країни. Таким чином коректніше було б вести мову про те, що критерієм участі є готовність європейської країни стати більш спроможною та такою, що бажає діяти у сфері військового втручання.

Надаючи характеристику правовій природі співпраці держав-учасниць Ініціативи, можна констатувати, що вона має міждержавний характер і здійснюється на міжурядовій основі. Проте таке співробітництво не ґрунтується на жорстких юридичних зобов'язаннях, має «м'який» характер, що з точки зору високого ступеню чутливості суверенних прав держав у сфері безпеки і оборони, є найбільш вигідним форматом досягнення спільних цілей.

Ініціатива матиме просту організаційну структуру. Стаття 13 Листа про наміри пояснює, що ЕІ2 «буде покладатися на існуючі структури та мережу офіцерів у сфері зв'язків та координації в різних військових структурах держав-учасниць» [9]. У той же час, стаття 17 зазначає, що Постійний секретаріат ЕІ2 у Парижі (так звана light ЕІ2) буде діяти на базі французького персоналу та існуючої мережі національних офіцерів зв'язку в різних військових структурах Міністерства оборони Франції [9]. Нейтральність щодо ресурсів, про яку вже згадувалося, може свідчити про те, що ЕІ2 буде типом «напівнеформальної» мережі, якою керують, головним чином, співробітники у сфері зв'язків держав-учасниць, які, як правило, мають кваліфікацію та навички у формуванні робочих відносин між різними організаціями. Отже, ЕІ2 не матиме статусу юридичної особи. Однак, можна припустити, що із поглибленням співробітництва може призвести до поступового оформлення форуму у інститут з більш визначеним правовим статусом.

Характеризуючи Європейську ініціативу з інтервенції, слід зазначити, що її автономність відносно ЄС, про яку вже задувалося, дає можливість брати у ній участь тим державам, які не є членами Союзу (зараз, наприклад, Норвегія, а у випадку виходу із ЄС – Велика Британія), а також тим державам-членам ЄС, які не беруть участі у Спільній політиці безпеки і оборони (Данія).

ЕІ2 не має суттєвих відмінностей від інших груп та коаліцій держав, що співпрацюють у оборонній та безпековій сферах, зокрема Організації спільних проектів озброєння – OCCAR, Вишеградської групи або Північної оборонної співпраці, а отже є ще одним елементом розбудови системи механізмів забезпечення безпеки у європейському регіоні за допомогою м'яких регуляторів.

Висновок. Дослідження правового регулювання співпраці європейських держав у межах Європейської ініціативи з інтервенції дає можливість зробити висновок про те, що на сучасному етапі у сфері забезпечення колективної безпеки і оборони у регіоні використовуються не лише традиційні формати співпраці (укладання міжнародних угод та створення міжурядових організацій), але і такі, що застосовують «м'яку» регламентацію взаємодії учасників.

Європейська ініціатива з інтервенції, яка існує поза межами НАТО та ЄС, розглядається як один із засобів підвищення стратегічної автономії Європи у сфері оборони та безпеки. EI2 – є форумом, що був запропонований Францією для посилення взаємодії між збройними силами найбільш спроможних та таких, що виявили бажання брати участь у співпраці, європейських держав. Така позиція щодо правової форми співпраці відображає певною мірою поміркованість держав-учасниць щодо можливих перспектив обмеження їх суверенних прав у рамках реалізації завдань Ініціативи, а з іншого – більшу гнучкість у сенсі прийняття оперативних рішень.

Метою Ініціативи є розвиток європейської стратегічної культури, однак Лист про наміри, на основі якого запроваджується EI2, не містить жодних положень щодо визначення цієї культури. Єдине на що звертається увага, що така культура сприятиме підвищенню можливостей її учасників діяти разом в рамках місії у складі НАТО, ЄС, ООН або інших спеціальних (ad hoc) коаліцій.

У Листі про наміри не визначаються також чіткі критерії криз та тих ситуацій, якій можуть бути підставою застосування сил оборони держав-учасниць.

Особливою і доволі простою є організаційна структура Ініціативи – національні підрозділи та мережі офіцерів зв'язку, яких координує Постійний секретаріат EI2 у Парижі, який створюється на основі відповідного французького персоналу, що породжує певні сумніви у ефективності Ініціативи, адже рішення щодо застосування сил оборони зрештою приймає політичне керівництво країн. Отже, у довгостроковій перспективі розвиток ЕІІ, буде, як і багато європейських оборонних ініціатив, залежати від політичної волі держав-учасниць і від того, чи зможе вона співіснувати поряд із структурами ЄС та НАТО та доповнювати їх зусилля, одночасно уникаючи дублювання.

1. Закон України № 2680-VIII від 07.02.2019 р. «Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору)» // Голос України офіційне видання від 20.02.2019 – № 34.

2. Initiative for Europe: speech by M. Emmanuel Macron, President of the French Republic, 26 September 2017. URL: <http://international.blogs.ouest-france.fr/archive/2017/09/29/macron-sorbonne-verbatim-europe-18583.html> (дата звернення 30.09.2019).

3. Битяк Ю. П., Яковюк І. В. Спільна політика безпеки і оборони ЄС: еволюція і стратегія розвитку / Ю. П. Битяк, І. В. Яковюк // Євроатлантична інтеграція України: свідомий вибір моделі безпеки : зб. наук. ст. за матеріалами III Харків. міжнар.-прав. читань, присвяч. пам'яті проф. М. В. Яновського і В. С. Семенова, м. Харків, 3 листоп. 2017 р. : у 2 ч. – Харків, 2017. – Ч. 1. – С. 3–9.

4. Treaty of Lisbon amending the Treaty of European Union and the Treaty establishing the European Community // Official Journal of the European Union. Series C. – 2007. – Vol. 50. – №306. – 271 р.

5. Барабаш Ю.Г., Трагнюк О.Я. Правове регулювання постійного структурного співробітництва у сфері безпеки та обороно (PESCO) як додаткового механізму співпраці держав-членів ЄС у відповідній сфері // Євроатлантична інтеграція України: свідомий вибір моделі безпеки : зб. наук. ст. за матеріалами наук.-практ. конф., м. Харків, 3 листоп. 2017 р. : у 2 ч. / редкол.: А. П. Гетьман, І. В. Яковюк, С.М. Мельник та ін. – Х., 2017. – Ч. 1. – С.10-17.

6. Сіденко В. Переформатування європейської інтеграції: можливості і ризики для асоціації Україна-ЄС. Київ: Заповіт, 2018. – 214с.

7. Council of the EU, 'Suggestions for Crisis Management Procedures for CSDP Crisis Management Operations', 7660/2/13 (18 June 2013), 28. URL: <http://anyflip.com/ybmp/fvzl/basic>

8. Niklas Nováky France's European Intervention Initiative: Towards a Culture of Burden Sharing // European View, vol. 17, 2: pp. 238.

9. Letter Of Intent Concerning the Development of the European Intervention Initiative (EI2). URL: <https://www.bmvg.de/resource/blob/25706/099f1956962441156817d7f35d08bc50/20180625-letter-of-intent-zu-der-europaeischen-interventionsinitiative-data.pdf>

10. Денисенко С. Зовнішньополітичний вимір виборчого циклу 2019: невизначеність в середині, непевність ззовні. URL: <http://sg-sofia.com.ua/zovnishnopolitichnij-vimir-viborchogo-ziklu-2019> (дата звернення: 25.09.2019).

11. Фахурдінова М. Чи зможе ЄС себе захистити: дві програми європейської оборони та шанс для України. *Європейська правда*, 24 травня 2019. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2019/05/24/7096511/> (дата звернення: 22.09.2019).

12. Oxford Living Dictionaries: English, s.v. 'Forum' URL: <https://forum.oxforddictionaries.com/en/search?Search=Forum>

13. EU Battlegroups URL: https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/factsheet_battlegroups.pdf (дата звернення 12.10.2019).
14. Nuttall Simon J., *European Political Co-Operation*. – Oxford: Clarendon Press, 1992. – 350 p.
15. Witney Nick, *Macron and the European Intervention Initiative: Erasmus for soldiers?* European Council for Foreign Relations. URL: https://www.ecfr.eu/article/commentary_macron_and_the_european_intervention_initiative_erasmus_for_sold
16. Куроп'ячник О. Європа мріє про континентальну безпеку без залучення США. URL: <https://www.mfa.ua.org/uk/publications/ievropa-mriie-pro-kontynentalnu-bezpeku-bez-zaluchennia-ssha> (дата звернення: 27.09.2019).

Summary

The study of the problems of European states cooperation in the defense and security sphere and the possible forms of such cooperation, is of considerable scientific, as well as practical interest. These issues are particularly important for Ukraine, which today, due to aggressive policies of the Russian Federation and in conditions of many other threats existing in various parts of the world, is forced to rethink its foreign and domestic policy options. The importance of studying of the legal bases for the development of European security architecture and the mechanisms for its implementation in current conditions is also dictated by the need to implement strategic course of our state – integration into the European legal and political area, including the EU and NATO membership.

The article analyses the particularities of legal regulation of implementation and functioning of the European Intervention Initiative (EI2) as specific cooperation form in the defense and security area in the region and its place in the global one. Such research of European states cooperation in the framework of the Initiative makes it possible to conclude that at the present stage in the field of collective security and defense in Europe not only traditional forms of cooperation (conclusion of international treaties/agreements and creation of intergovernmental organizations) are used. Also, there is a "soft" regulation of interaction of participants.

The European Intervention Initiative, which exists outside the framework of NATO and the EU, is seen as one of the means of enhancing Europe's strategic autonomy in defense and security. EI2 is a forum that has been proposed by France to enhance cooperation between the most capable and willing European nations.

Providing the research of the legal nature of the cooperation of the Initiative participating States, it can be stated that it is interstate in nature and carried out on an intergovernmental basis. However, such cooperation is not based on strict legal obligations, has a "soft" nature, that from the point of view of the high degree of sensitivity of the sovereign rights of states in the field of security and defense is the most advantageous format for achieving common goals. This understanding of the legal form of cooperation reflects, to a certain extent, the moderation of participating states regarding the possible prospects of limiting their sovereign rights in the implementation of the objectives of the Initiative, and, on the other hand, greater flexibility in terms of taking operational decisions.

The purpose of the Initiative is to develop a European strategic culture, however, the Letter of Intent, on the basis of which EI2 is introduced, does not contain any provisions for defining of such culture. The only thing that draws attention is that a culture will enhance the ability of its participants to work together in the framework of missions within NATO, the EU, the UN or other ad hoc coalitions.

The Letter of Intent also does not specify clear criteria for crises and situations that may be the basis for the use of the defense forces of the participating states.

The organizational structure of the Initiative is special and quite simple – national units and networks of liaison officers, which are coordinated by the Permanent Secretariat of the EI2 in Paris, which is created on the basis of the relevant French staff. This raises some doubts about the effectiveness of the Initiative, since the decision to use the defense forces is ultimately taken by the political leadership of the countries. Thus, in the long run, it seems that the development of EI2 will, like many European defense initiatives, rely on the continued political will of the participating states and on whether it can coexist with and complement EU and NATO structures while avoiding duplication.